

Бо

Богдан Жолдак

Іван ішов, сам на себе не схожий, бо ранком все стало раком, небо псувалось, а сьогодні ж попереду цілий день роботи, це той щасливий випадок, коли не санкціонований мітинг таки відбувся, "дасть Бог, що почнуть розганяти. О, де роботи для телеоператора!" Й тут помітив: на нього озираються мітингувальники, й збагнув, що міркує уголос.

— Погода, кажу, буде чудова! — якомога доброзичливіше пояснив він, однак ніхто не повірив.

Ще раз глянув угору — усе небо бомжових кольорів, воно неухильно рухалося до кольорової температури за шкалою Кельвіна аж до 9000 градусів... Тобто жодна телекамера не витягне лиця присутніх — усі будуть синюшними, й ніхто потім на каналах не повірить, що Іван не баран, а мітингарі не баклажани. Особливо народні обранці стануть таким такими ж бомжуватими, як і люди, а на долю вільного оператора може впасти кілька непроданих сюжетів. Що ж його заподіяти? Кляті ж японці не випускають таких телекамер, які б годилися для наших мітингів. Й тут він щасливо пригадав: даремно тримав про запас компенсаційного фільтра, який вирівнює картинку.

— Блін, такого синього повітря не бачив ще ні разу, ну чистий тобі свинець.

Він перевірівся — все на місці, а, головне, запасні акумулятори, бо "жнива, жнива", коли ще такі події трапляться?

Вставивши фільтра, заготованого ще в давні часи, коли кіноплівка вимагала особливого ставлення, вирішив вкатати спочатку сюжет для Бі-Бі-Сі, вони люблять статечні плани, пристойних людей в кадрі, врівноважених промовців, все це саме тривало, й нахапавши на пів години планів, Іван поміняв у камері картку, вставив у комп'ютера та й зілляв через супутника на сервер адресата. Тим часом нишпоривши камерою по ефектних деталях, а украй ока стежив, як ввівши пароль, зиркаючи на свій банківський рахунок, він би на це не марнував час, однак дуже подобалося бачити, як поповнюються з Лондона цифри — треба дбати про свій хороший настрій, адже попереду ще цілісінький день зусиль.

Потім подумав про "Аль-Джазіру", там потребували емоційних, не дуже охайних персонажів, схильних до істерики, слава Богу, тут таких не бракувало, особливо, коли почали стягати з трибуни оратора, то Іван устиг втиснутися до нього й взяти міні-інтерв'ю, а те, що з усіх боків штовхали незгідні, то й добре — додасть лише динаміки кадру, пристрасті — араби це люблять.

Так ось же вам! Тут з перерахунком гонорару довелося почекати, бо замовник мав точно перекласти тексти, аби там не було закидів до їхньої віри, однак, ось вони, грошенята, доки вони набігали, камера зі штативу тим часом знімала загальний план, який годився на будь-який смак.

Довелося затуляти апарат, бо кілька обурених намагалися довести, вскакуючи в кадр, це теж поживить, головне, щоб не плюнули в оптику, взагалі-то бували й реальніші загрози, бо камера варта грошей, якось Гордій з СТБ придбав класну камеру за свої кривні, однімуть, всі казали йому, однак той носив її в герметичному титановому кофрі, поклади кофр у потерту сумку, радили йому колеги, бо кофр такий був дорожчий за камеру, я не ідіот, Гордій одхиляв поли куртки, показував кобуру з револьвером, хай спробують однять, сміявся він, однак коли прийшов пізно додому, на нього чекали, врізали в парадняку ломакою по шиї, дуже вдало, що він за гудів під сходи, отямився вже без камери й кофра, твоє щастя, казали йому потім, що ти не встиг витягти свого дурацького револьвера, бо тоді б тебе убили к бісу, про це слід весь час пам'ятати, бо увага під час знімань дуже концентрується у візирі, а й геть не бачиш, що тебе хтось уже випасає.

Ще один сюжет для Москви, вона любить, щоб були суворі вусаті люди з вигуками "ганьба!", обов'язково кілька стариків зі старими орденами, на тлі парочку червоних полотен і якийсь лояльний промовець, із російськомовних — таких також не бракувало, особливо вдало вийшли опоненти, вони мало не перекинули охорону, однак активісти не допустили, тут треба розчепірювати лікті, аби захистити од тисняви апаратуру, це ж непросте діло, невтомно перетворювати живих людей на віртуальних.

Загалом треба й додаткового таємного фінансового рахунка, аби потім "добрі люди" не виявили автора, якось колись Іван знімав стаціонарно з крану чималу рубанину біля Банкової, і вже завершував, коли згори побачив аж за три квартали незрозуміле скупчення — навів туди надпотужну телеоптику й побачив, як на долоні, що солідна тітка по списку роздає гроші учасникам демонстрації протесту. Ніхто з них, розписуючись за платню, й гадки не мав, що може бути чудово знятий за цим процесом упритул — розкішний матеріал для монтажних перебивок, однак Іван допетрав одкатати його на власну касету, бо збагнув, що може схопити й дещо іншого гонорара, отож продавав сюжет через підставні конто, тут же змінивши номери банкових рахунків, бо той заробіток міг дорого обійтися. Купили всі телеканали, але геть не кожен показав. І що? Всі штатні стукачі потім з ніг збилися, нишпорили по телеканалі з незкінченими розмовами про спритника, який близько підкрався з прихованою камерою до необачних активістів і продав їх на весь білий світ, так, що Іван також вдавав, що шукає автора, й теж розпитував усіх, хто то може бути.

Бо мав досвід колеги Петриненка, той ще в далекі чорнобильські часи зняв жахаючий кадр, як вертоліт, перечепившись гвинтом об риштування, упав у реакторову прірву, здогадався приховати цю касету, п'ятнадцять років вичікував, доки не штовхнув таємно матеріал в Білорусію, тепер аж ці кадри почали свою тріумфальну ходу, трансляються усіма світовими мережами, одкидаючи авторську копіюку через складну систему перехрещених рахунків крізь офшорні зони, бо й досі за таку правду можуть не погладити по голівці.

А з іншого боку — що, хіба людина з камерою там задаремно облучалася? Ні для кого не секрет, що багато телекамер довелося закопати в землю через опромінення, а

нас ще не закопали, й нескоро закопають!..

Та що Чорнобиль — ідеалом для всіх є і лишиться той спритник, котрий вирахував номер в готелі, куди приїде на шлюбну ніч вінценосна парочка, нашпигував об'єктивами без трансляторів, щоб сек'юриті не вистежили — а з накопичувачами, аби все скачати потім за яку мить пришвидшено. Багатокамерна зйомка чим корисна в такому випадку, що з кількахвилинного сексу можна розтягти за рахунок різних планів годину такого дійства, тобто що довше, то дорожче, скинути один мікроплан в сфінктернет, щоб накрутити ціну, а вже потім спокійно влаштувати для каналів аукціон, такий, що ніякому Сотсбісу з Рембрандтами не присниться, знову ж таки потурбувавшись про лабіринт грошових перерахунків, бо до гонорару можна й не дожити, тут вже були приклади, коли найспритніші папарацці без вісті пропадали, отож нехай краще без вісті пропадають гонорари, щоб ніхто не довідався, куди, а, головне, чиї.

Чорт його зна, а може там варіанти: наприклад, а може згодом у тім же готелі парочка схожих добре гримованих акторів за невелику платню зобразила оті аристократичні пристрасті? Або й самі справжні молодята влаштували таке телешоу, аби напхатись грошима по самі вінця на все майбутнє життя, бо де ж їм іще взяти, де заробити? Другого ж весілля в них обох не буде, це факт.

— Я б змонтував, але продавав шматками, — незчувся, як вбовкнув Іван.

— Що? — озвалася перелякано бабця, подумавши, що бурмоче про "розчленьонку", старенька незчулася, як потрапила на колоритний крупник.

— Кажу, що кожен товар треба вміть фасувать, — пояснив, не пояснюючи, він, а вона ще довго сторожко-перелякано прикрашала непідробними очима сюжет.

Тут підсунувся Толя з "Ньюсу", класний хлопець, колишній оператор, а тепер продюсер:

— Вань, підкинь півгодинки.

— В якому стилі?

— Щоб було на правду схоже.

— Для кого? — Ваня вже знімав.

— Тобі яка різниця? Плачу налічманом, на флешку скачай.

"Хороша в тебе флешка", — думав Іван, вихопивши з натовпу, як двоє добродіїв зчепилися за флагштока, смикали, доки не зламали, Толя побачив, куди Іван скерував камеру і вдоволено заіржав, бо, вважає, вже одробив свої гроші. Ще кілька планів з оточенням, а ще сивоголовий оратор, який в такт до слів вимахував Конституцією, Іван став до Толі упритул, аби той непомітно сунув до куртки конверта з купюрами.

Жнива, жнива!

Хмари, висячи над головами, додавали драматизму там, де його й навіть не було, раптом бризнув дощик, люди попідводили голови "з надією дивлячись у майбутнє" — знімав Іван, ментовські ж пики в цьому ракурсі набували геть протилежного значення, особливо, коли агресивна красуня замашними жестами й такою ж артикуляцією доводила щось одному з них.

— Ех, мені б такі хмари під Чорнобилем, — устигав пригадати Іван, що тамечки чомусь весь час як на зло йому траплялася сонячна радісна днина, як на Маямі.

Так-так, на наші канали потрібні відомі вітчизняні персони, але що, наприклад, для голландського телеглядача значить наш знаний народний актор, або провідна українська письменниця, якщо вони й своїх не хочуть знати?

А от французи навпаки, люблять веселеньке, щоб на перебивках були діточки, стрічечки, національні костюмчики, барвисті кульки, пару собачок не завадить, а щоб в оратора гламурна зачіска й пальто карденоподібне, щоб оптимізм.

Німці ж люблять суворі урочисті профілі, їх ще Геббельс привчив до мужніх зображень.

Саме таким в натовпі був ще хтось, такий самий Іван, лише номер два, який щоразу одвертався, коли фото і відео поверталися в його бік, дивно не те, що його також звали Іваном, правда був він без камери, бо слово "камера" в нього асоціювалося з геть іншим об'єктом, аніж в телеоператора, він також полюбляв мітинги, за те, що вони кращі за тролейбуси, за трамваї і навіть за метро в години пік, де таких Іванів ставало забагато; особливо на базарах їх побільшало, внаслідок усі інші, хто не Іван, почали пильнувати свої сумки, а гаманці стали ховати глибше в лахи, доходило навіть до такого, що за пазухи, що навіть в ліфчики; надто в універсамах стало небезпечно, бо там на це діло завели перевдягнених у покупців ментів, які тим хороші на мітингах, бо пильнують там важливих персон, а не простих громадян.

Отут Іван № 2 побачив принаду, його увагу привернув увагу апарат у одноосібного телеоператора — такого крутого й накрученого тут в жодного ще не було, а, головне, що камермен був без асистента, чи бодай механіка, хто би прикривав його з тилу, чи хоча би збоку, а ще привабливим у сумці був комп'ютер, також не з простеньких — через плече у такого собі доходяги, який нервувався лише од того, що недоброзичливо щоразу зиркав на небо, а не навколо себе, як би годилося вільному стрільцеві; Івана № 2 завжди смішили ці трударі телеефіру, бо всі вони постійно жували гумку під час знімань, це в них такий ритуал, чи що? Й таку саму жуйку пропонуючи глядачам, яку, оджовану ті пережовують залюбки; тим часом оператор дожувався — дощ закружляв над майданом, охолоджуючи його шал, й на біду першими дременули ті, хто мав гаманці. Вихлюпнувши вологу, небо вбралося бензиновими вальорами, і якби оператор дивився не лише у своє вічко, а й навколо нього, то зафіксував би неодмінно чолов'ягу, чії очі потроху взялися, засяяли такою ж, як і на небі, по хмурую веселкою.

Прозирнув захід й отетеріло відкотився за видноколо. Червонаве його проміння довершило гаму мітингового дійства, тепер до діяння взялися ртутного сяйва ліхтарі, на цьому зібрання почало зеленіти й меншати, з'ясувавши усі загадки, але було й багато таких, хто принципово хотів добути кінця, а хто не бажав тут мокнути, то побачить це з хронік, які донесе Іван та його камера, інструмент оприлюднення. "Цей чувак вартий кастета", — подумав Іван № 2, — "спасибі партії за ето", — йому стало радісно, бо він посміхнувся. — "Хто йо зна, може й він й мене тут зняв? Кому воно нада?" — подумав він, що усі ці тут повернуться до сцени, аби збагнути, що ж тутки

було насправді, і його пальці влізли наче в персні, наче в каблучки, немов у залізну рукавичку, бо саме на трибуні оновився оратор і вся загальна увага вмить зосередилася туди, наперед.

Оператор крізь вічко побачив химеру: неймовірне небо завбільшки з дівоче око, лише чорніше й проблиск сонячного зору, який прохопив юрбу. Іван не подумав зняти такий загальний план, бо він не влазив весь в об'єктива, тому хутко од ступив подалі од спин, туди, під дерева, лише якийсь дядько, хто рушив просто на нього, псував кадр.

— Я тобі, сука, зніму! — плюнув він просто в картинку і вдарив.

Іван дуже побачив, що кастет фотогенічний, з шипами, рвучко вдихав мізерне своє повітря, а встигав пригадати, що зброю слід тримати в рукаві під манжетою, а не в різних кобурах, як інші деякі оператори, от і камера побачила, як кадр по діагоналі знизу перекреслила рука з пістолетом. "Я тоді був дуже здивувався, що той так легко перекинувся на спину, но сознання не втерав, але й, лежачи, продовжував мене знімати, червоний його вогник зирив, я був озирнувся — весь майдан стояв до нас спиною, бо слухав дуже важного оратора. Це добре, що цей сука так зручно впав, щоб камера була не побила, голова йому ковзалася, непогано б її добить, подумав я; навіщо, щоб він запам'ятав мене навіки? Ми те навіки вкоротим йому сильно, встиг подумати я, почав нагинатися, що й побачив себе в об'єктиві знизу, я тобі познімаю — замахнувся кастетом, не на камеру, звісно — хороша річ, варта путчу, піднімав я кастета, бо він хотів затулитись камерою. А знизу побачив ще й вічко пістолета, звідки він тут взявся? Може, дасть Бог, газового? Подумав я про Бога, однак вирішив спершу вибить з руки зброю, но не встиг, устиг лише побачити постріл, але не почути, бо...".